

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 19 kwietnia 2016 r.

Pozycja 315

POSTANOWIENIE z dnia 11 kwietnia 2016 r. Sygn. akt Ts 16/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Wróbel – przewodniczący i sprawozdawca
Stanisław Biernat
Piotr Pszczółkowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej E.J. w sprawie zgodności:

art. 394¹ i art. 394² ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1, art. 77 ust. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 oraz art. 78 w zw. z art. 31 ust. 3 i w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 11 stycznia 2016 r. (data nadania) E.J. (dalej: skarżąca) wystąpiła o zbadanie zgodności art. 394¹ i art. 394² ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U.2014.101, ze zm.; dalej: kpc) z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1, art. 77 ust. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 oraz art. 78 w zw. z art. 31 ust. 3 i w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Skargę konstytucyjną sformułowano w związku z następującą sprawą. Wyrokiem z listopada 2013 r. Sąd Rejonowy w W. (dalej: Sąd Rejonowy w W.) oddalił powództwo skarżącej o zapłatę. Od tego wyroku skarżąca złożyła apelację, którą Sąd Rejonowy w W. odrzucił postanowieniem z marca 2014 r., doręczonym skarżącej 7 kwietnia 2014 r. Sąd ten ustalił, że odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczył pełnomocnikowi skarżącej już 13 grudnia 2013 r., a apelację złożono dopiero 30 grudnia 2013 r., czyli po upływie dwutygodniowego terminu określonego w art. 369 § 1 kpc. Na skutek wniesienia zażalenia przez skarżącą Sąd Okręgowy w K. (dalej: Sąd Okręgowy w K.) uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania (postanowienie z września 2014 r.). Sąd Okręgowy w K. doszedł do przekonania, że odrzucenie apelacji skarżącej było co najmniej przedwczesne, ponieważ istniały wątpliwości co do tego, czy doręczyciel nie popełnił omyłki w ustaleniu daty doręczenia. Postanowieniem z września 2015 r. Sąd Okręgowy w K. odrzucił jednak apelację skarżącej, stwierdziwszy, że odpis wyroku z uzasadnieniem został doręczony pełnomocnikowi skarżącej

13 grudnia 2013 r. i, w konsekwencji, że apelację złożono po terminie. Postanowieniem z października 2015 r. Sąd Okręgowy w K. sprostował oczywistą omyłkę pisarską w komparycji postanowienia z września 2015 r., zastępując niewłaściwą sygnaturę sprawy prawidłową oraz błędną datę zaskarżonego wyroku „listopada 2014 r.” właściwą „listopada 2013 r.”. Na postanowienie Sądu Okręgowego w K. z września 2015 r. skarżąca wniosła zażalenie, które sąd ten odrzucił postanowieniem z listopada 2015 r., doręczonym jej 30 listopada 2015 r.

Zdaniem skarżącej art. 394¹ i art. 394² kpc w zakresie, w jakim nie przewidują zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu apelacji („wydane po raz pierwszy przez sąd odwoławczy”), są niezgodne z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1, art. 77 ust. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 oraz art. 78 w zw. z art. 31 ust. 3 i w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Skarżąca twierdzi, że:

„art. 394¹ § 2 kpc narusza konstytucyjne prawo do sądu, odmawiając (...) możliwości wniesienia zażalenia na kończące postępowanie w sprawie postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu apelacji, wydane na podstawie art. 373 kpc, z uwagi na niedopuszczalność skargi kasacyjnej w tej sprawie (art. 398² kpc). Tym samym kwestionowany przepis w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, różnicuje prawo stron do wniesienia zażalenia na postanowienie o odrzuceniu apelacji w zależności od tego, czy postanowienie o odrzuceniu apelacji wydał sąd pierwszej instancji (wówczas zażalenie przysługuje – art. 394 § 1 kpc), czy też sąd drugiej instancji (zażalenie nie służy – art. 394¹ § 2 kpc). W ten sposób ogranicza, mimo niespełnienia przesłanek określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji, korzystanie przez skarżącą z jej konstytucyjnego prawa do zaskarżenia orzeczeń i zamyka drogę sądową do merytorycznego rozstrzygnięcia apelacji poprzez wydanie wyroku przez sąd drugiej instancji. (...) Realizacja konstytucyjnych praw skarżącej będzie możliwa przez zagwarantowanie przez ustawodawcę jednego z następujących uprawnień: 1) prawa do wniesienia zażalenia na podstawie art. 394 § 1 kpc, uruchamiającego kontrolę prawidłowości stosowania art. 373 kpc do innego składu sądu drugiej instancji, 2) prawa do wniesienia zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji (wydane bez uprzedniego wydania postanowienia przez sąd pierwszej instancji) nieograniczonego przez wartość przedmiotu sporu do Sądu Najwyższego lub sądu apelacyjnego”.

Skarżąca podkreśla ponadto, że to art. 394¹ § 2 kpc „stanowił podstawę odmowy rozpoznania zażalenia na postanowienie o odrzuceniu apelacji”.

W uzasadnieniu skargi skarżąca zawarła wniosek o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Rejonowego w W. z listopada 2013 r., gdyż – jak twierdzi – „nie ma środków pieniężnych na pokrycie zasądzonych przez sąd kosztów”, co w jej przekonaniu mają potwierdzać orzeczenia Sądu Rejonowego w W. w sprawie zwolnienia jej od ponoszenia kosztów sądowych: postanowienie z października 2012 r., postanowienie z lipca 2014 r. i postanowienie z lipca 2015 r.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na etapie wstępnej kontroli Trybunał Konstytucyjny bada, czy skarga konstytucyjna spełnia wymagania określone w art. 64-66 ustawy z 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U.1064, ze zm.; dalej: ustawa o TK) i czy nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 77 ust. 3 ustawy o TK.

Skarżąca kwestionuje zgodność art. 394¹ i art. 394² kpc z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1, art. 77 ust. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 oraz art. 78 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 32 ust. 1 Konstytucji. Naruszenie jej konstytucyjnych praw wyraża się według niej w braku możliwości złożenia zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu apelacji. Skarżąca podkreśla, że podstawą orzeczenia odrzucającego jej apelację był tylko art. 394¹ § 2 kpc.

Trybunał przypomina, że zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi może być wyłącznie ustawa lub inny akt normatywny będące podstawą ostatecznego orzeczenia o konstytucyjnych prawach skarżącego. Dlatego też zgodnie z art. 65 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK w skardze należy określić przedmiot kontroli – przepis ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją.

Z uzasadnienia złożonej skargi jasno wynika, że skarżąca jako przepis, o którym mowa w art. 65 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, wskazała art. 394¹ § 2 kpc. Trybunał stwierdza zatem, że rozpatrzenie skargi w pozostałym zakresie, tj. w odniesieniu do art. 394¹ § 1, 1¹ i 3, a także art. 394² k.p.c., jest niedopuszczalne, co uzasadnia odmowę nadania skardze (w tej części) dalszego biegu (art. 77 ust. 3 pkt 4 ustawy o TK). Podkreśla przy tym, że przepisy te nie były podstawą ostatecznego orzeczenia o konstytucyjnych prawach skarżącej, tj. postanowienia Sądu Okręgowego w K. z listopada 2015 r. o odrzuceniu jej apelacji.

Trybunał wyjaśnia, że skarga przysługuje tylko temu, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, dlatego należy w niej wskazać, która konstytucyjna wolność lub które konstytucyjne prawo skarżącego i w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone, a także uzasadnić zarzut niezgodności przedmiotu kontroli ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (art. 65 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o TK). Jeśli skarżący nie uzasadni należycie postawionych w skardze zarzutów, należy odmówić skardze nadania dalszego biegu ze względu na jej oczywistą bezzasadność (art. 77 ust. 3 pkt 3 ustawy o TK).

Zgodnie z zaskarżonym art. 394¹ § 2 kpc w sprawach, w których możliwe jest wniesienie skargi kasacyjnej, zażalenie przysługuje także na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹, a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.

Jak wynika z uzasadnienia skargi konstytucyjnej, zarzut skarżącej dotyczy ograniczenia możliwości złożenia zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie tylko do tych sytuacji, w których przysługuje skarga kasacyjna. Skarżąca twierdzi przy tym, że art. 394¹ § 2 kpc we wskazanym zakresie narusza jej prawo do sądu (art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji) i „stanowiące jego uszczegółowienie prawo do zaskarżania orzeczeń sądowych – prawo do sądu drugiej instancji (art. 78 Konstytucji) w kontekście nieproporcjonalnej ingerencji ustawodawcy w prawa i wolności jednostki (art. 31 ust. 3 Konstytucji) oraz naruszenia zasady równości w ich zakresie (art. 32 ust. 1 Konstytucji). „Różnicuje bowiem prawo stron do wniesienia zażalenia na postanowienie o odrzuceniu apelacji w zależności od tego, czy postanowienie o odrzuceniu apelacji wydał sąd pierwszej instancji (...), czy też sąd drugiej instancji”.

Trybunał zwraca uwagę na to, że w świetle art. 369 § 1 kpc apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok. Sąd ten, będący sądem pierwszej instancji, odrzuca na posiedzeniu niejawnym apelację wniesioną po upływie przepisanej terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również apelację, której braków strona nie uzupełniła w wyznaczonym terminie (art. 370 kpc). Jeśli sąd pierwszej instancji nie odrzuci

apelacji (po zbadaniu, czy nie ma podstaw do jej odrzucenia), doręcza apelację stronie przeciwnej i przedstawia niezwłocznie akta sprawy sądowi drugiej instancji (art. 371 kpc). Sąd drugiej instancji może nadal odrzucić apelację na posiedzeniu niejawnym, jeżeli ulegała ona odrzuceniu przez sąd pierwszej instancji, a także w innych wypadkach (art. 373 kpc).

Trybunał zaznacza, że w sprawie, która przyczyniła się do zainicjowania postępowania skargowego, sąd drugiej instancji odrzucił apelację na podstawie właśnie art. 373 kpc. Istniała bowiem podstawa do jej odrzucenia już przez sąd pierwszej instancji (został przekroczony termin do wniesienia apelacji), choć sąd ten zajął odmienne stanowisko w tej kwestii (przekazał apelację sądowi drugiej instancji tak, jakby nie istniała podstawa do jej odrzucenia). Zatem sąd drugiej instancji (Sąd Okręgowy w K.) – wbrew temu, co twierdzi skarżąca – nie badał po raz pierwszy tego, czy zachodzą podstawy do odrzucenia apelacji, lecz po raz drugi. Zarzut skarżącej należy więc potraktować jako próbę wystąpienia z żądaniem przyznania jej prawa do rozstrzygnięcia sprawy w trzeciej instancji sądowej (zob. też postanowienia TK z 15 lipca 2013 r. i 11 grudnia 2013 r., sprawa Ts 119/12, OTK ZU nr II/B/2014, poz. 849 i 850 i tam powołane orzecznictwo). Zdaniem Trybunału skarżąca nie wykazała tym samym, że którekolwiek z wymienionych przez nią w skardze praw konstytucyjnych, w szczególności prawo do zaskarżenia określone w art. 78 Konstytucji, zostało naruszone przez zakwestionowany przepis.

W związku z powyższym Trybunał uznaje skargę za oczywiście bezzasadną w części, w której przedmiotem kontroli jest art. 394¹ § 2 kpc, co jest podstawą odmowy nadania jej dalszego biegu (art. 77 ust. 3 pkt 3 ustawy o TK).

Z tych przyczyn Trybunał Konstytucyjny postanowił jak na wstępie, a w konsekwencji pozostawił bez rozpoznania wnioski skarżącej o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Rejonowego w W. z listopada 2013 r.